

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Середня освіта (Історія)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка

Затверджено
вченою радою Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

Протокол № 10 від 29 квітня 2024 року

Голова вченої ради,

ректор

Юрій ЛЯННОЙ

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (Історія)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка

Освітньо-професійна програма розглянута на засіданні кафедри історії України

Протокол № 10 від «16» квітня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ
«16» квітня 2024 р.

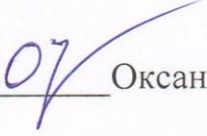
Ухвалено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту історії,
права та міжнародних відносин

Протокол № 4 від «18» квітня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії

ННІ історії, права та міжнародних відносин _____ Світлана МОЦАК

Перший проректор _____ Любов ПШЕНИЧНА

Начальник Центру забезпечення якості вищої освіти _____ Оксана ОДІНЦОВА

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія) підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка розроблена та внесена кафедрою історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Програма впроваджується до розробки стандарту вищої освіти за відповідним рівнем вищої освіти з названої спеціальності.

Освітньо-професійна програма враховує вимоги Конституції України, Закону України «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами), «Про освіту» (2017), Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 зі змінами від 25 червня 2020 р. № 519, постанови Кабінету Міністрів України від 23.12.2015 № 1109 “Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників”, основні положення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р зі змінами від 13 грудня 2017 р. № 903, Професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2020 р., наказу Міністерства освіти і науки України від 04.03.2024 р. № 260.

Розробники:

ТАРАБАН Юрій, PhD, старший викладач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, гарант ОПП;

ОЛІЦЬКИЙ В'ячеслав, кандидат історичних наук, завідувачка кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

МОЦАК Світлана, кандидат історичних наук, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

СОКОЛОВСЬКА Евеліна, здобувачка вищої освіти студент III курсу (спеціальність 014 Середня освіта (Історія)) Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин СумДПУ імені А. С. Макаренка

Рецензенти:

ІГНАТУША Олександр, доктор історичних наук, професор, професор кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії Запорізького національного університету

ТЕРЕНТЬЄВ Владислав, директор Комунального закладу Сумської обласної ради «Сумський обласний краєзнавчий музей»

ПЕСОЦЬКА Інесса, директор Комунального закладу Сумської обласної ради «Сумський обласний академічний ліцей імені Дмитра Євдокимова»

**1. Профіль освітньо-професійної програми
Середня освіта (Історія)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка**

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка; Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин; кафедра історії України; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики викладання історичних дисциплін
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Ступінь вищої освіти бакалавр Кваліфікація – Бакалавр середньої освіти за предметною спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Вчитель історії. Вчитель громадянської освіти.
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія) першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Тип диплому – одинарний. На базі повної загальної середньої освіти 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців На базі ступеня «молодший спеціаліст» можуть бути перезараховані не більше, ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих у межах попередньої освітньої програми.
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта; ОС молодший бакалавр
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	З 1 вересня 2024 року до уведення в дію стандарту вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://sspu.edu.ua/osvitni-prohramy-rik-vstupu-2024
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка фахівців, які володіють фундаментальними знаннями та практичними навичками в галузі освіти з предметної спеціальності історія та громадянська освіта, здатних здійснювати професійну діяльність, спрямовану на організацію освітнього процесу з історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти, на засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів; забезпечення формування компетентностей, необхідних майбутнім вчителям історії та суспільно-гуманітарних дисциплін для здійснення ефективної професійної діяльності та самоосвіти протягом життя; формування здатності розв'язувати	

спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі історії та методики навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
3 - Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	<p>Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014 Середня освіта (Історія) Об'єкт вивчення: освітньо-виховний процес у закладах середньої освіти (за предметною спеціальністю історія та громадянська освіта). Теоретичний зміст предметної області: сучасні теоретичні засади історії та громадянської освіти (достатні для формування предметних компетентностей), педагогіки та психології, методики навчання історії та предметів суспільно-гуманітарного циклу та громадянської освіти (рівень базової середньої освіти). Методи, методики та технології: методи історії як науки, методи суспільно-гуманітарних дисциплін як основи громадянської освіти. Освітні технології та методики формування ключових і предметних компетентностей, моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного дослідження, проведення освітніх вимірювань, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу.</p> <p>Блок обов'язкових навчальних дисциплін становить 154,5 кредити ЄКТС (64,4%), із них дисципліни циклу загальної підготовки становлять 21 кредит ЄКТС (9%), циклу професійної підготовки – 133,5 кредита ЄКТС (55%). Блок вибіркового навчальних дисциплін становить 60 кредитів ЄКТС (25%). На практичну підготовку відводиться 24 кредита ЄКТС (10%). Підсумкова атестація – 1,5 кредита ЄКТС (0,6%)</p>
Орієнтація освітньої програми	<p>Освітньо-професійна програма зорієнтована на підготовку фахівців-бакалаврів освіти з історії та громадянської освіти, що ґрунтується на наукових та практичних досягненнях у сфері історичних досліджень, суспільно-гуманітарній та громадянській сфері; здійснення педагогічних функцій, вирішення завдань професійної та соціальної діяльності, розв'язання теоретичних задач і практичних проблем в процесі навчання історії та громадянської освіти, забезпечення здатності випускника здійснювати професійну діяльність на первинній посаді одразу після закінчення терміну навчання та створює умови подальшої професійної та наукової кар'єри. Забезпечує оволодіння комплексом загальних та фахових компетентностей з історії та громадянської освіти, необхідних фахівцям для виконання професійних завдань та обов'язків прикладного характеру в галузі сучасної освіти за предметною спеціальністю 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), педагогіки та методики освіти, здатності до виробничої і педагогічної діяльності в умовах основної школи.</p>
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<p>Середня освіта в галузі знань 01 Освіта. Акцент робиться на здобутті компетентностей у галузі середньої освіти, що обумовлює формування конкурентоспроможного фахівця у галузі освіти на основі набуття відповідних компетентностей, здатності до вирішення професійних завдань, які характеризуються невизначеністю, варіативністю та комплексністю умов, що в свою чергу забезпечує можливість подальшої освіти.</p> <p>Ступенева освітня програма є комбінацією загальної академічної освіти за спеціальністю 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), а</p>

	також спеціальної практичної підготовки, що фокусується на більш глибокому розумінні предметної спеціальності у контексті формування навичок практичної роботи у закладі середньої освіти (основній школі). <i>Ключові слова: освіта, історична наука, технології навчання та викладання, історія, громадянська освіта, педагогіка та теорія виховання.</i>
Особливості програми	Програма є професійно-орієнтованою і спрямована на формування професійних компетентностей учителів історії та громадянської освіти ЗЗСО, здатних здійснювати на компетентнісній основі навчальний процес у основній школі, здатних до критичного аналізу сучасних освітніх процесів із залученням сучасних інформаційних технологій, до пошуків ефективних шляхів вирішення професійних завдань. Передбачається проведення навчальної педагогічної практики в основній школі, виробничої практики, що формує фахові навички за профілем майбутньої професії. Впровадження програми реалізує підвищення рівня знань, навичок та вмінь студентів у галузі освіти, зокрема, щодо оновлених методик та технологій навчання історії. Структура програми спрямована на забезпечення формування індивідуальної стратегії навчання за рахунок широкого спектру вибіркових дисциплін, склад яких оновлюється відповідно до тенденцій в освіті, науці, технологіях. Створює достатні умови для можливості навчання за ОПП підготовки магістра середньої освіти (другий ступінь вищої освіти). Програма базується на сучасних нормативно-правових документах у сфері загальної освіти, сучасних уявленнях про історичну науку, розвиток громадянського суспільства та методичку навчання, що відповідає принципам інтегрованого навчання на засадах компетентнісного підходу в Новій українській школі. Освітня програма містить перелік компетентностей та нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. Зміни в галузі освіти потребують коригування навчальних дисциплін, тому склад вибіркових дисциплін програми періодично оновлюється, що дозволяє враховувати тенденції розвитку.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Особа, яка здобула ступінь бакалавра, може займати первинні посади відповідно до професійних назв робіт (за ДК 003:2010 та НКУ «Класифікатор професій – 2023»), а саме: вчитель закладу загальної середньої освіти (історія та громадянська освіта) - код КП – 2320; асистент вчителя - код КП – 3330 лаборант (освіта) (КОД КП – 3340)
Подальше навчання	Можливість навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти, набуття додаткових спеціальностей в системі освіти дорослих.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно-орієнтованого навчання, на основі компетентнісного, системного, партисипативного, інтегративного підходів. Форми навчання: аудиторна (лекційні, практичні, семінарські,

	<p>лабораторні заняття), позааудиторна (індивідуальні заняття, консультації, диспути, дискусії, «круглі столи», ділові ігри, написання та захист курсових робіт, навчальна та виробнича практика, елементи науково-дослідної роботи), дистанційна, самостійна робота.</p> <p>Методи навчання: абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, лабораторні, практичні, графічні та дослідні роботи).</p>
Оцінювання	<p>Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.</p> <p>Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування освітньої програми.</p> <p>Види контролю: поточний контроль, поетапний, контроль самостійної роботи студентів, підсумковий контроль, самоконтроль.</p> <p>Форми контролю: усне та письмове опитування, екзамени, заліки, захист курсових робіт, звіти з практик, презентації, есе, проєктна робота, підсумкова атестація у формі комплексного кваліфікаційного екзамену з історії та методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін</p>
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів історії, суспільно-гуманітарних дисциплін, предметних знань у галузі історії та громадянської освіти, педагогіки та психології, теорії та методики навчання історії та характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти (основна школа).</p>
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність)</p> <p>ЗК 2. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, моделювати траєкторії особистісного та професійного самовдосконалення; дотримуватися принципів толерантності, етики вчителя, академічної доброчесності; здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність)</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність)</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність)</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність)</p>

<p>Предметні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовнокомунікативні уміння та навички учнів; використовувати знання державної та іноземної мови в освітній і професійній діяльності; дотримуватись нормативних вимог академічної етики та доброчесності.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з історії та громадянської освіти в процесі вирішення професійних завдань; застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу та розвитку громадянського суспільства, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки та суспільно-гуманітарних наук; ефективно й грамотно працювати з джерелами історичної інформації та інформації суспільного значення, будувати усні й письмові висловлювання щодо історичних та суспільно-значущих фактів, історичних постатей та історичної теорії; застосовувати системні знання з історії, громадянської освіти та методики навчання історії й суспільно-гуманітарних дисциплін при навчанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу; характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі в суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки); моделювати зміст навчання історії та громадянської освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності з історії та громадянської освіти; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання історії та громадянської освіти, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в учнів.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію за фаховим напрямом, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за погребми) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі.</p> <p>ПК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із</p>
---	---

залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ПК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактичну просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

ПК 10. Прогностична компетентність як здатність: прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.

ПК 11. Організаційна компетентність як здатність: організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів у відповідності до нормативних вимог, правил і рекомендацій.

ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ПК 14. Здатність до саморефлексії та самовдосконалення; на основі чого формувати ціннісні орієнтації молоді, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, формувати soft-skills та hard-skills, до підготовки здобувачів освіти до свідомого вибору життєвого шляху, до професійного самовизначення, до дотримання принципу таймменеджменту; здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовнолітературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (основна школа).

7 – Програмні результати навчання

Знання

ПРЗ 1. Знати спеціальну термінологію й наукову періодизацію історичних та суспільних процесів, що відображають предметну галузь «історія та громадянська освіта».

ПРЗ 2. Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, громадянського суспільства.

ПРЗ 3. Знати та розуміти історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРЗ 4. Знати історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПРЗ 5. Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки та методики навчання; традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.

ПРЗ 6. Знати, розуміти та використовувати концептуальні засади, теоретичні та навчально-практичні складові методики навчання історії та громадянської освіти для виконання освітньої програми в основній середній школі, раціональні прийоми розумових дій; організації освітнього процесу, традиційні та сучасні методи та технології навчання, різноманітність форм організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; основні вербальні та невербальні прийоми і засоби впливу на суб'єктів навчання в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

ПРЗ 7. Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки, методики навчання історії; традиційних та інноваційних підходів до організації освітнього процесу, методів і прийомів, технологій навчання, форм організації навчальних занять, форм організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

ПРЗ 8. Знати особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання історії та громадянської освіти, у професійній діяльності сучасного вчителя.

ПРЗ 9. Знати теоретичні засади контролю, діагностування, моніторингу та оцінювання навчальних досягнень результатів навчання історії та громадянської освіти в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

ПРЗ 10. Знати основні аспекти створення творчого освітнього середовища в процесі навчання історії в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

Уміння	<p>ПРУ 1. Уміти використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатофакторний.</p> <p>ПРУ 2. Уміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні та суспільні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції суспільно-політичних та міжнародних відносин, пов'язаних з геополітичними чинниками.</p> <p>ПРУ 3. Уміти працювати з джерелами інформації, що відображають історичний та суспільний розвиток, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел, тенденцій розвитку громадянського суспільства; дотримуватись норм професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>ПРУ 4. Уміти використовувати методи й методики діагностування навчальних досягнень учнів з історії та громадянської освіти.</p> <p>ПРУ 5. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (історії та громадянської освіти, методики навчання історії та громадянської освіти).</p> <p>ПРУ 6. Уміти застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.</p> <p>ПРУ 7. Уміти добирати і застосовувати освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів в галузі історії та громадянської освіти.</p> <p>ПРУ 8. Уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 9. Добирати міжпредметні зв'язки курсів історії та громадянської освіти в базовій середній школі відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти з іншими предметами.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні історії та громадянської освіти (грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати власні думки, міркування, почуття; використовувати одну з іноземних мов на рівні, що дозволяє отримувати та оцінювати інформацію з зарубіжних джерел в галузі професійної діяльності); створювати тексти та короткі описи (есе) на підставі історичної інформації, що відображають стан та розвиток громадянського суспільства для подальшого можливого використання у фаховому середовищі (в журналістиці, в місцевих органах влади, музеях тощо).</p> <p>ПРК 2. Творчо використовувати теорії й досвід у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, неухильно слідувати нормативним вимогам академічної доброчесності.</p> <p>ПРК 3. Створювати умови для ефективної комунікації в процесі навчання історії та громадянської освіти, у професійному спілкуванні, у т.ч. іноземною мовою; продуктивно спілкуватись у ході співпраці у команді, грамотно вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організовувати комунікацію учнів як членів єдиної команди; формувати навички ситуативного лідерства.</p> <p>ПРК 4. Уміння використовувати основні вербальні та невербальні прийоми й засоби впливу на суб'єктів навчання; обирати,</p>

	вдосконалювати, створювати та застосовувати відповідне доцільне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу.
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Пояснювати та аналізувати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.</p> <p>ПРА 2. Характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів, суспільні процеси.</p> <p>ПРА 3. Володіти основами професійної культури, етики та академічної доброчесності, мати здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.</p> <p>ПРА 4. Сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя; організовувати навчальний процес, ґрунтуючись на основних правових нормах і законах, нормативно-правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження.</p> <p>ПРА 5. Виявляти риси лідера, проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, прогнозувати; за власною ініціативою планувати, організовувати процес самонавчання та самовдосконалення; прагнути навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Специфічні характеристики кадрового забезпечення	Освітньо-професійну програму Середня освіта (Історія та громадянська освіта) забезпечують науково-педагогічні працівники, які відповідають чинним ліцензійним умовам. Усі викладачі кафедри проходять підвищення кваліфікації кожні п'ять років, виявляють професійну активність у галузі, що підтверджується статтями, монографіями, навчально-методичними матеріалами.
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	<p>Приміщення для проведення навчальних занять відповідають санітарним нормам та вимогам правил пожежної безпеки.</p> <p>Наявна матеріально-технічна база, що забезпечує проведення всіх видів лабораторної, практичної, дисциплінарної та міждисциплінарної підготовки та науково-дослідної роботи студентів.</p> <p>Освітній процес забезпечений навчальними приміщеннями, комп'ютерними робочими місцями, мультимедійним обладнанням, бібліотекою, лабораторіями, устаткуванням, необхідним для виконання навчального плану. Для проведення практичних робіт, інформаційного пошуку та обробки результатів наявні спеціалізовані комп'ютерні класи з доступом до інтернет-мережі. Наявна також вся необхідна соціально-побутова інфраструктура (гуртожитки, їдальня, актовий зал, спорткомплекс, стадіон, медпункт, психологічна служба), що відповідає ліцензійним вимогам.</p>
Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення	<p>Навчально-методичне забезпечення включає:</p> <p>Навчальний план, робочі програми усіх навчальних дисциплін; програми практик; дидактичні матеріали для практичних та лабораторних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін; методичні рекомендації з практик, методичні рекомендації щодо написання курсових робіт.</p> <p>Інформаційне забезпечення дисциплін включає: пакети контрольних завдань для оцінювання рівня знань студентів; методичні вказівки та рекомендації щодо виконання практичних завдань; методичні вказівки щодо виконання курсових робіт.</p>

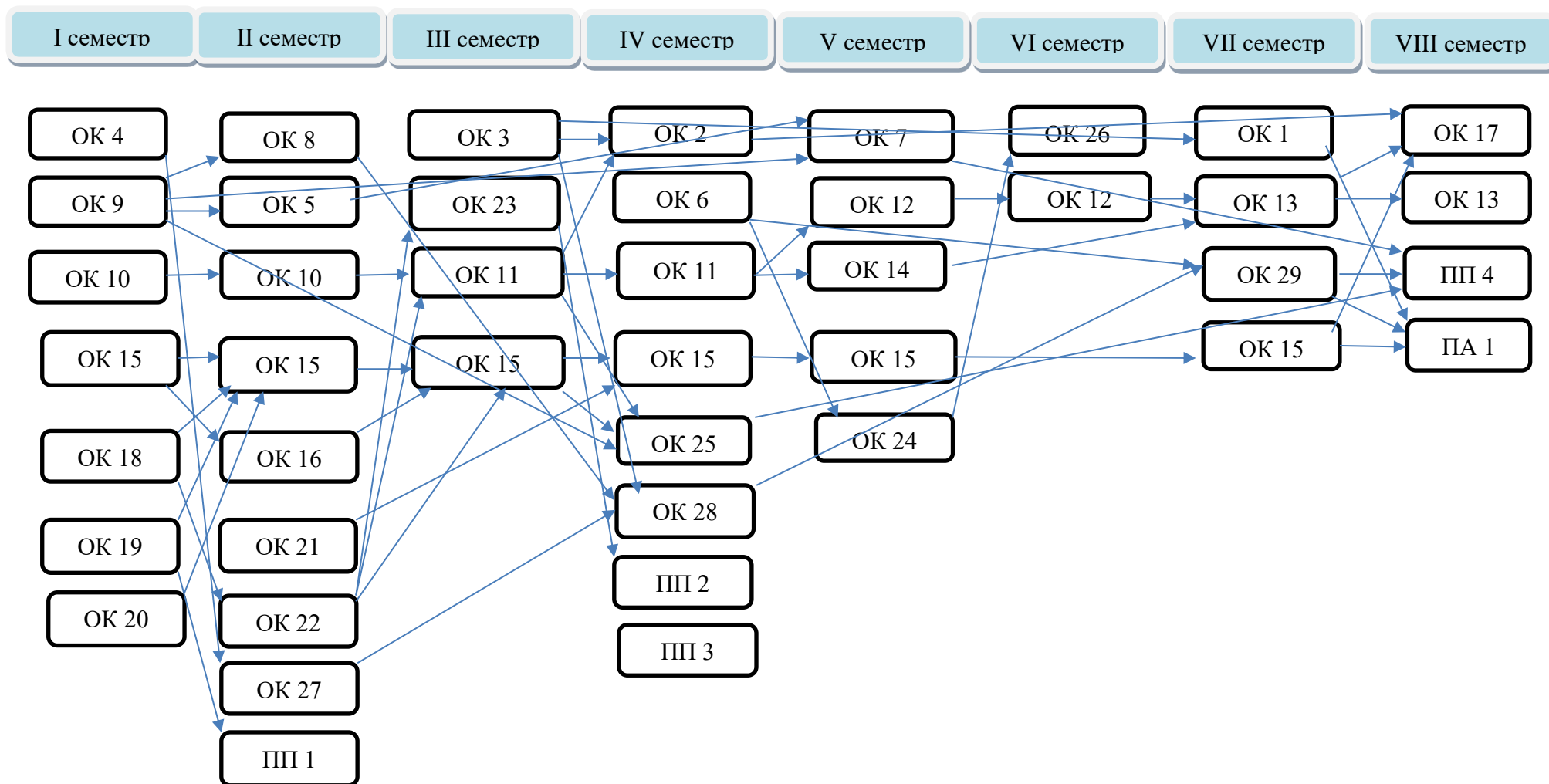
	<p>Додатково використовуються авторські розробки (методичні рекомендації, посібники) викладачів, електронні навчальні курси з можливістю дистанційного навчання.</p> <p>Бібліотека надає можливість використати у навчальній роботі наукову та навчальну літературу й періодичні спеціальні видання, необхідні для самостійної роботи студентів. Наявні читальні зали з вільним доступом до Інтернет.</p> <p>Діє мережа точок доступу Wi-Fi.</p> <p>Впроваджена система дистанційного навчання Moodle, забезпечено доступ до електронних кабінетів викладачів та здобувачів вищої освіти, електронного журналу, інтернет-сервісів розкладу, інших ресурсів дистанційного навчання. Забезпечений доступ до матеріалів електронного репозитарію університету. Офіційний веб-сайт університету (https://sspu.edu.ua) містить інформацію про освітні програми, перелік дисциплін даної спеціальності, навчальну, наукову й виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти тощо. Здобувачам вищої освіти забезпечений вільний та зручний постійний доступ до робочих програм та інших навчально-методичних матеріалів навчальних дисциплін, а також до електронних інформаційних ресурсів у бібліотеці університету.</p>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	<p>Право на участь здобувачів вищої освіти у програмах кредитної мобільності може бути реалізоване на підставі укладених договорів з іншими закладами вищої освіти а також з власної ініціативи здобувача освіти, підтриманої адміністрацією закладу вищої освіти на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів. Регламентується положенням «Про академічну мобільність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних та працівників Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка». На основі двосторонніх договорів між СумДПУ імені А. С. Макаренка та вітчизняними ЗВО-партнерами.</p>
Міжнародна кредитна мобільність	<p>Право здобувачів вищої освіти на міжнародну академічну мобільність може бути реалізоване на підставі участі у програмах міжнародної мобільності відповідно до укладених угод https://pgf.sspu.edu.ua/fakultet/mizhnarodnadiialnist; з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією закладу вищої освіти на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	<p>Підготовка іноземних громадян здійснюється відповідно до чинного законодавства України, освітніх стандартів, базується на загальній середній освіті іноземних громадян за національними освітніми стандартами і має самостійний завершений характер.</p>

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. Обов'язкові компоненти ОП			
1.1 Цикл загальної підготовки			
ОК 1	Іноземна мова	7	залік
ОК 2	Філософія	3	залік
ОК 3	Українська мова за професійним спрямуванням	4	екзамен
ОК 4	ІКТ	3	залік
ОК 5	Фізичне виховання	4	залік
Разом:		21	
1.2. Цикл професійної підготовки			
ОК 6	Педагогіка	8	екзамен
ОК 7	Основи інклюзивного навчання	3	залік
ОК 8	Психологія	6	екзамен
ОК 9	Вікова фізіологія та здоров'я дитини	3	залік
ОК 10	Історія стародавнього світу	9	залік, екзамен,
ОК 11	Історія середніх віків	8	залік, екзамен
ОК 12	Нова історія країн Європи та Америки	9	залік, екзамен
ОК 13	Новітня історія країн Європи та Америки	7,5	екзамен
ОК 14	Історія країн Центральної та Східної Європи	4	залік
ОК 15	Історія України	27	залік, екзамен
ОК 16	Історія Сумщини та Північно-Східної України	4	залік
ОК 17	Історіографія всесвітньої історії та історії України	5	залік
ОК 18	Спеціальні історичні дисципліни	3	залік
ОК 19	Археологія	4	екзамен
ОК 20	Генеалогія	3	залік
ОК 21	Історія церкви в Україні	3	залік
ОК 22	Історична географія	3	залік
ОК 23	Етнографія України	3	залік
ОК 24	Громадянська освіта	3	екзамен
ОК 25	Теорія та методика навчання історії	5	залік
ОК 26	Теорія та методика навчання громадянської освіти	4	залік
ОК 27	Основи наукових досліджень	3	залік
ОК 28	Курсова робота з психолого-педагогічних дисциплін	3	залік
ОК 29	Курсова робота з історії та методики навчання	3	залік
Разом:		133,5	
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		154,5	
2. Вибірковий цикл ОП			
Загальний обсяг вибірових компонентів:		60	
3. Практична підготовка			
ПП 1	Навчальна археологічна практика	3	залік
ПП 2	Навчальна етнографічна практика	3	залік

ПП 3	Навчальна педагогічна практика в середній школі	3	залік
ПП 4.	Виробнича практика за профілем майбутньої професії	15	залік
Загальний обсяг компонентів практичної підготовки:		24	
4. Підсумкова атестація			
ПА 1.	Комплексний кваліфікаційний екзамен з історії, методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін	1,5	залік
Разом:		1,5	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.2 Структурно-логічна схема ОП

4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) проводиться у формі комплексного кваліфікаційного екзамену з історії, методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін. Атестація завершується видачею документу встановленого зразка із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр середньої освіти за предметною спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Вчитель історії. Вчитель громадянської освіти.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

**5. Матриця відповідності програмних компетентностей
відповідними компонентами освітньо-професійної програми**

	ОК 1.	ОК 2	ОК 3.	ОК 4.	ОК 5.	ОК 6.	ОК 7.	ОК 8.	ОК 9.	ОК 10.	ОК 11.	ОК 12.	ОК 13.	ОК 14.	ОК 15.	ОК 16.	ОК 17.	ОК 18.	ОК 19.	ОК 20.	ОК 21.	ОК 22.	ОК 23.	ОК 24.	ОК 25.	ОК 26.	ОК 27.	ОК 28.	ОК 29.	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПА 1					
ПК1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					
ЗК1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
ЗК2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
ЗК3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
ЗК4		+			+	+		+																		+	+				+	+	+						
ЗК5	+	+	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+					
ПК1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПК2										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПК3				+																						+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПК4	+	+	+	+	+	+	+	+	+																		+	+							+	+			
ПК5	+	+	+	+	+	+	+	+	+																		+	+	+							+	+		
ПК6						+	+	+																			+	+								+	+		
ПК7	+	+	+	+	+	+	+																				+	+								+	+		
ПК8					+	+	+	+	+																		+	+								+	+		
ПК9										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПК10	+	+	+	+	+	+	+	+	+																		+	+	+	+	+					+	+		
ПК11						+	+	+	+																		+	+								+	+		
ПК12						+	+	+	+																		+	+								+	+		
ПК13	+	+	+	+	+	+	+	+	+																		+	+							+	+		+	
ПК14	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+														+	+				+	+	+	+	+	+	+	

6. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми

	ОК 1.	ОК 2	ОК 3.	ОК 4.	ОК 5.	ОК 6.	ОК 7.	ОК 8.	ОК 9.	ОК 10.	ОК 11.	ОК 12.	ОК 13.	ОК 14.	ОК 15.	ОК 16.	ОК 17.	ОК 18.	ОК 19.	ОК 20.	ОК 21.	ОК 22.	ОК 23.	ОК 24.	ОК 25.	ОК 26.	ОК 27.	ОК 28.	ОК 29.	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПА	
ПРЗ 1	+	+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРЗ 2		+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРЗ 3										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРЗ 4		+	+												+	+					+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРЗ 5						+	+	+																	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРЗ 6						+	+	+																	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРЗ 7						+	+	+																	+	+	+	+	+			+	+	+	
ПРЗ 8		+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	
ПРЗ 9										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+			
ПРЗ 10										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+			
ПРУ 1		+	+	+						+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРУ 2		+	+	+						+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРУ 3		+	+	+						+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРУ 4		+	+			+	+	+	+																	+	+					+	+		
ПРУ 5		+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРУ 6		+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРУ 7		+	+			+	+	+	+																	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРУ 8		+	+			+		+																	+	+						+	+		
ПРУ 9	+	+	+	+	+																				+	+						+	+		
ПРК 1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРК 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРК 3										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+			
ПРК 4						+	+	+	+																	+	+					+	+		
ПРА 1										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

ПРА 2										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+												
ПРА 3	+		+																																			+	+	+											
ПРА 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРА 5	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

